

взагалі; речення не може скласти навіть із допомогою; переказати зміст казки не може, героїв на малюнку показує.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Як висновок можна сказати, що у дітей переважно всі сфери мовленнєвої діяльності порушені майже однаково. Зв'язне мовлення дітей знаходяться переважно на низькому та середньому рівнях. Це доводить необхідність розробки та впровадження методики розвитку зв'язного мовлення засобами казкотерапії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Левина Р. Е. Основы теории и практики логопедии. / под ред. Р. Е. Левиной. – М. : Просвещение, 1968. – 368 с.
2. Мальячук А. Я. Обстеження мовлення дітей. Дидактичний матеріал / А. Я. Мальячук – К. : Літера ЛТД, 2003. – 104 с.
3. Рібцун Ю. В. Обстеження лексичної сторони імпресивного мовлення дошкільників із ЗНМ / Ю. В. Рібцун // Теорія і практика сучасної логопедії : зб. наук. пр. – К., 2007. – Вип. 4. – С. 95–103.
4. Шеремет М. К. Логопедія. Підручник, друге видання, перероблене та доповнене. За ред. М. К. Шеремет. – К. : Видавничий дім «Слово», 2010. – 672 с.

УДК 376

Л. В. Мороз

кандидат педагогічних наук, доцент
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

Н. В. Скворча

завідувач Сумської міської
психолого-медико-педагогічної консультації
Управління освіти і науки
Сумської міської ради

ПОШИРЕНІСТЬ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ СЕРЕД ДИТЯЧОГО НАСЕЛЕННЯ У М. СУМИ ТА СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ

У статті висвітлено особливості частоти та динаміки поширеності мовленнєвих вад серед дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, що проживають у м. Суми та Сумській області, а також надання їм корекційної допомоги.

В статтє предсталены особенности распространности дефектов речи у детей дошкольного и младшего школьного возраста, проживающих в городе Сумы и Сумской

области, а также предоставления им коррекционной помощи.

The article highlights the features of the prevalence of speech defects among children of preschool and primary school age living in the city of Sumy and Sumy region.

Ключові слова: частота мовленнєвих вад, динаміка поширеності мовленнєвих вад, дошкільники, молодші школярі, корекційна допомога.

Ключевые слова: частота дефектов речи, динамика распространённости речевых дефектов, дошкольники, младшие школьники, коррекционная помощь.

Keywords: speech defects, preschoolers, junior high school students, correctional assistance.

Постановка проблеми. Провідним напрямком розвитку сучасного суспільства є створення необхідних умов для інтелектуального, духовного та фізичного розвитку підростаючого покоління, а також збереження та зміцнення здоров'я дитячої популяції. Але останнім часом, як наслідок дії різноманітних негативних чинників екзогенного та ендогенного походження, спостерігається тенденція до збільшення кількості дітей із вадами психофізичного розвитку. За дослідженнями ВООЗ, лише 20% новонароджених дітей умовно вважаються здоровими, інші – або страждають порушеннями психофізичного розвитку, або займають стан між здоров'ям та хворобою [1].

За даними Центру медичної статистики МОЗ України, наразі зареєстровано близько одного мільйону дітей з порушеннями мовлення, що потребують корекційної допомоги (і це лише серед діагностованих дітей) [3].

На думку професора М. К. Шеремет, модернізація системи корекційної освіти, що відбувається в Україні, повинна здійснюватись через набуття нею багатьох характерологічних ознак, серед яких необхідно виділити наступні: охоплення освітою всіх без виключення дітей із психофізичними вадами; рання діагностика і своєчасне виявлення освітніх потреб дитини, що передбачає професійний супровід дитини-інваліда, консультації для батьків, вчителів масових шкіл; підготовка фахівців, які сприйматимуть нову систему та зможуть ефективно в ній працювати [4, 5].

Крім того, існує потреба більш детального виявлення поширеності мовленнєвих вад серед дитячого населення для визначення затребуваності фахівців спеціальності «Спеціальна освіта. Логопедія» на ринку професійних послуг у різних регіонах України та забезпечення нового рівня підготовки кваліфікованих педагогів-логопедів.

Мета дослідження – визначити поширеність мовленнєвих вад серед дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, що проживають у м. Суми та Сумській області.

Для досягнення поставленої мети нами були сформульовані наступні **завдання дослідження**:

1. Здійснити аналітичний огляд науково-методичної та спеціальної літератури з проблеми дослідження.
2. Визначити частоту порушень мовлення та вивчити динаміку їх поширеності серед дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.
3. Проаналізувати стан охоплення корекційною допомогою дітей із

мовленнєвими порушеннями.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення даних наукової літератури, аналіз статистичних даних, біометричні методи.

Виклад основного матеріалу. Поширеність мовленнєвих вад серед дитячого населення м. Суми та Сумської області вивчалася на основі статистичних даних Головного управління статистики у Сумській області та звітних матеріалів міської і обласної психолого-медико-педагогічних консультацій за 2009–2012 рр.

Протягом 2009–2012 рр. чисельність дитячого населення дошкільного та молодшого шкільного віку (4–10 років) в м. Суми становила 59063, із них у 9370 дітей виявлено мовленнєві порушення, що становило 15,9%. Популяційна частота мовленнєвої патології при цьому в означений період складала 158,6 на 1000 дітей, динаміка частоти була негативною і мала чітку тенденцію до зростання (рис. 1).

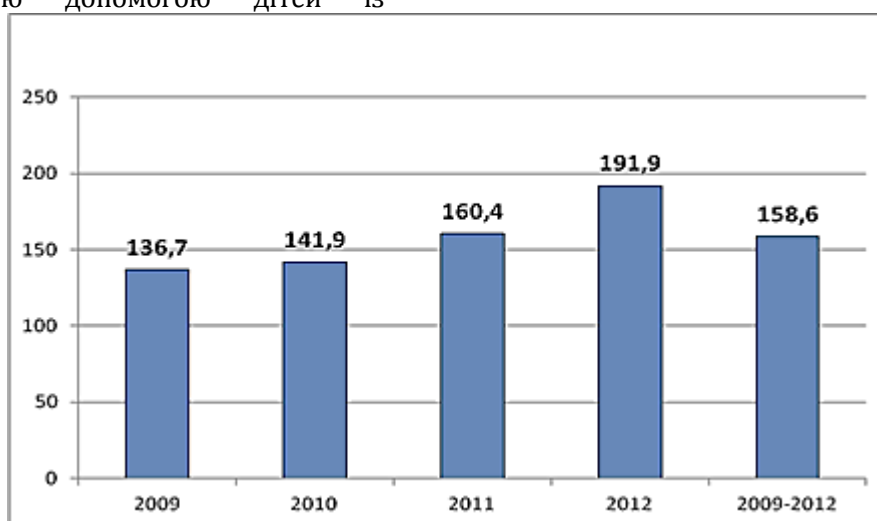

Рис. 1. Поширеність мовленнєвих вад серед дошкільнят і молодших школярів м. Суми у 2009–2012 рр. (на 1000 дитячого населення)

Як видно з рис. 1., з 2009 до 2012 рр. поширеність вад мовлення серед дошкільнят і молодших школярів м. Суми зросла на 55,2 (на 1000 дітей) або на 40,3%. Зростання мало ознаки геометричної прогресії: у 2010 р. – на 5,2 (на 1000 дітей) або на 3,8%, у 2011 р. на 18,5 (на 1000 дітей) або на 13,0%, у 2012 р. – на 31,5 (на 1000 дітей) або на 19,6%.

На нашу думку, це може пояснюватися тим, що:

–

- по-перше – за означений період у м. Суми спостерігалось планомірне зростання чисельності дитячого населення означеного вікового діапазону;
- по-друге – такі результати можуть бути наслідком покращення роботи відповідних закладів щодо виявлення та диференціації вад мовлення;
- по-третє – представлені дані можуть відображати реальний процес наростання мовленнєвої патології серед дитячої популяції.

Порівняння показника поширеності мовленнєвої патології у 2009–2012 рр. серед дітей м. Суми та Сумської області показало, що популяційна частота в обласному центрі майже в 2 рази перевищує показник області (рис. 2).

На нашу думку, це пояснюється краще організованою в обласному центрі системою виявлення мовленнєвих порушень. Адже у багатьох районах Сумської області зменшена кількість штатних ставок фахівців-логопедів. А

отже, дитяче населення цих районів не охоплене належним чином діагностичним обстеженням.

Як і у м. Суми серед дітей дошкільного та молодшого шкільного віку Сумської області динаміка частоти мовленнєвих порушень за 4 роки була негативною і призвела до збільшення частоти випадків мовленнєвих вад з 85,6 (на 1000 дітей) у 2009 р., до 94,0 (на 1000 дітей) у 2012 р., тобто на 8% (рис. 3).

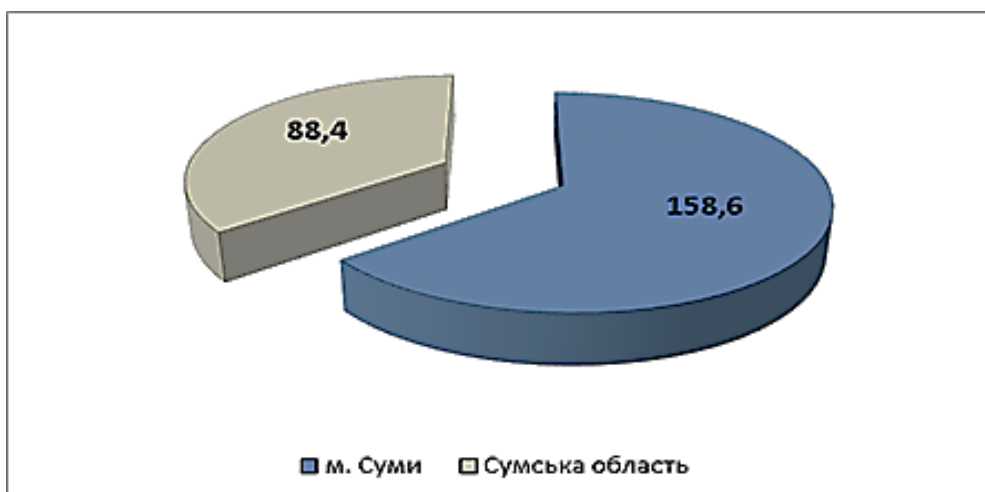

Рис. 2. Поширеність мовленнєвих вад серед дошкільнят і молодших школярів м. Суми та Сумської області у 2009–2012 рр. (на 1000 дитячого населення)

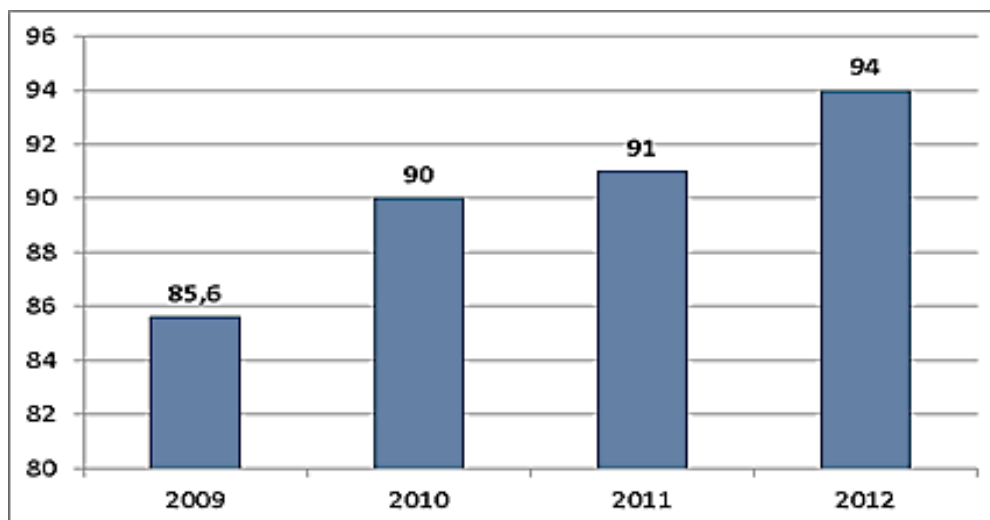

Рис. 3. Динаміка частоти мовленнєвих порушень серед дошкільнят і молодших школярів Сумської області у 2009–2012 рр. (на 1000 дитячого населення)

Однак зростання частоти вад мовлення серед досліджуваної вікової категорії дітей Сумської області була більш повільною і без прискорення: протягом 2009–2010 рр. – на 5%, протягом наступного року – на 1%, з 2011 по 2012 рр. – на 3%.

Отримані нами результати щодо поширеності вад мовлення серед дітей узгоджуються з результатами проведених раніше досліджень інших вчених (М. Ю. Хватцева, Б. М. Гриншпуна, Т. Б. Філічевої та ін.), а також із статистичними даними міжнародних організацій (ВООЗ,

ЮНЕСКО), і засвідчують не лише щорічне наростання мовленнєвої патології, але й вагому відмінність поширеності вад мовлення в 20-му та 21-му століттях [1, 2].

У досліджуваний період з 9370 дітей м. Суми, в яких було виявлено мовленнєві порушення, корекційну допомогу отримали більше половини дітей – 4935 осіб або 52,7%. Найбільше дітей із мовленнєвою патологією отримали корекційну допомогу в 2009 р. – 63,9% від усіх виявлених випадків, а найменше – 47,2% – у 2011 році. Однак у 2012 р. порівняно з 2011 р. відбулося незначне – на 2%, зростання даного показника (рис. 4).

Наразі практичний досвід дозволяє

пояснити цю ситуацію тим, що в більшості випадків самі батьки відмовляються від взаємодії з відповідними закладами медичного та педагогічного профілю, не хочуть визнавати діагноз своїх дітей, боячись отримати ярлик «ненормальна дитина». Така позиція батьків значно ускладнює чи робить зовсім неможливим корекцію наявної мовленнєвої вади.

Структуру поширеності мовленнєвої патології у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку м. Суми у 2009–2012 рр. формували переважно – 64,6%, легкі мовленнєві порушення. Важких порушень мовлення було майже вдвічі менше – 35,4% (рис. 5).

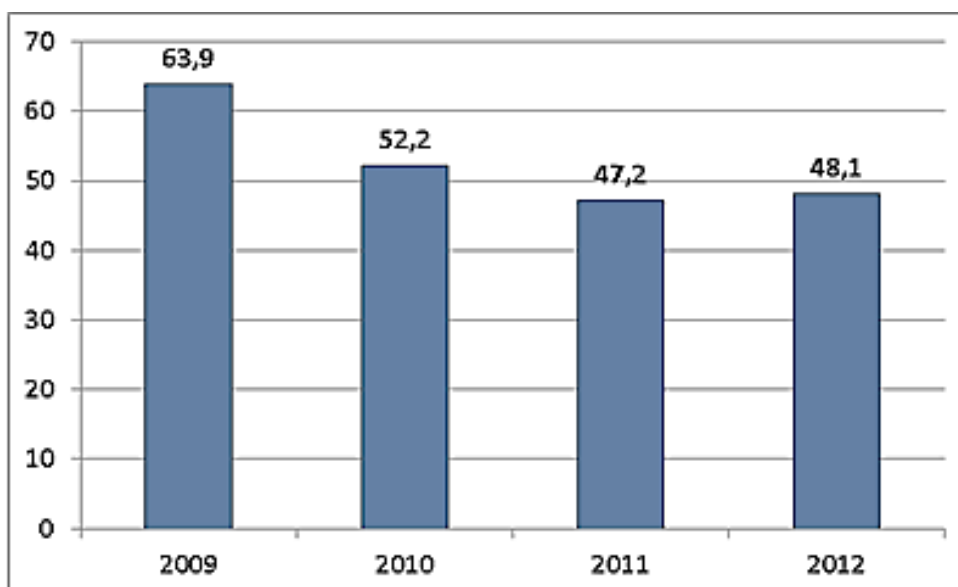

Рис. 4. Динаміка надання корекційної допомоги дошкільнятам і молодшим школярам м. Суми у 2009–2012 рр. (у %)

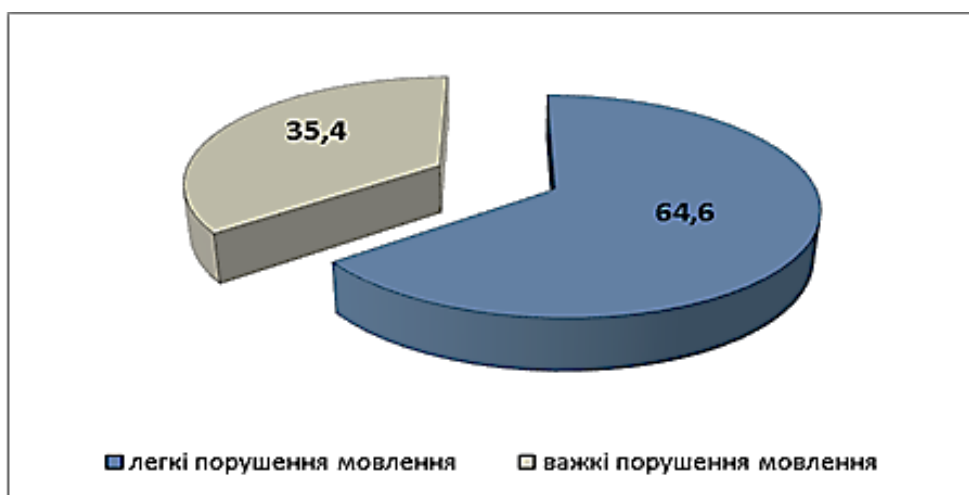

Рис. 5. Структура поширеності мовленнєвої патології серед дошкільнят і молодших школярів м. Суми у 2009–2012 рр. (у %)

Більш високу питому вагу легких порушень мовлення в структурі загальної мовленнєвої патології вважаємо за позитивну ознаку. Адже до цієї категорії належать такі порушення, які з часом, за умов своєчасної систематичної корекційно-логопедичної роботи, можна повністю виправити. У наслідок чого в подальшому вони не перешкоджатимуть повноцінному життєвому становленню дитини (особистісна, професійна сфери тощо).

Динаміка рівнів важкості мовленнєвих порушень серед дітей м. Суми означеного вікового періоду за дослід-

жуваний період мала хвилюподібний характер, проте суттєвих змін у загальній структурі вад мовлення серед дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з року в рік не спостерігалось – різниця за окремими роками не перевищувала 5%.

Як видно з рис. 6, найбільше легких порушень мовлення у 4–10-річних дітей м. Суми спостерігалось у 2009 р. – 66,5%, найменше – у 2010 р. – 62,2%. В той же час у 2010 р. зафіксовано максимум важких мовленнєвих вад 37,8%, а у 2009 р. – їх мінімум – 33,5%.

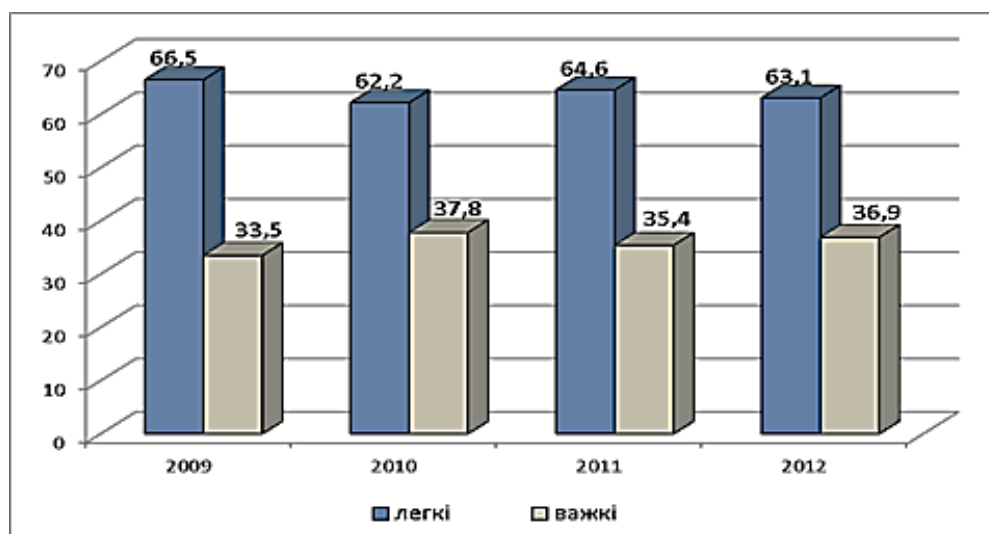

Рис. 6. Динаміка рівнів важкості мовленнєвої патології серед дошкільнят і молодших школярів м. Суми у 2009–2012 рр. (у %)

Висновки та перспективи подальших розвідок. Протягом 2009–2012 рр. поширеність мовленнєвої патології серед дітей дошкільного та молодшого шкільного віку м. Суми становила 158,6 на 1000 дітей, що майже у 2 рази або на 55,7% перевищує показник Сумської області.

Динаміка частоти мовленнєвої патології серед дошкільнят і молодших школярів м. Суми протягом останніх 4-х років мала чітку тенденцію до зростання – приріст склав 40,3%. Це пояснюється планомірним збільшенням чисельності дитячого населення означеного вікового діапазону, покращенням роботи відповідних закладів щодо виявлення та диференціації вад мовлення та зростанням мовленнєвої патології серед дитячої популяції.

Структуру мовленнєвої патології серед дітей дошкільного та молодшого шкільного віку у 2009–2012 рр. формували переважно (64,6%) легкі мовленнєві порушення, важких порушень мовлення було майже вдвічі менше.

Протягом 2009–2012 рр. у м. Суми корекційну допомогу було надано 52,7% дітей із вадами мовлення. Ефективність надання корекційної допомоги дітям дошкільного та молодшого шкільного віку в м. Суми залежить від заходів, спрямованих на:

- посилення процесів гуманізації суспільства в контексті збільшення толерантності до психофізичної дефективності;
- активізація просвітницької діяльності в суспільстві щодо цінності правильного мовлення та негативного впливу

мовленнєвих вад на становлення людини у особистісній, професійній сферах тощо;

- проведення роз'яснювальної роботи серед батьків дітей із порушеннями мовлення щодо необхідності своєчасних корекційно-логопедичних заходів для подолання вад мовлення;
- підвищення якості підготовки майбутніх фахівців-логопедів у вищих закладах освіти та оптимізація системи їх постійного професійного вдосконалення;
- залучення новітніх науково-методичних розробок у практику корекційно-логопедичної роботи серед дітей із вадами мовлення;
- збільшення кількості штатних ставок фахівців-логопедів у закладах педагогічного та медичного профілів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борьба с основными болезнями в Европе – актуальные проблемы и пути их решения. Факты и цифры / ЕРБ ВОЗ/ОЗ/06. – Копенгаген : ЕРБ ВОЗ, 2006. – 7 с.
2. Логопедия: учебник для студ. дефектол. фак. пед. высш. учеб. заведений / Под ред. Л.С. Волковой. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : ВЛАДОС, 2007. – 703 с.
3. Центр медичної статистики МОЗ України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://medstat.gov.ua/ukr/normdoc/vooz.html> - назва з екрану.
4. Шеремет М. К. Проблеми та перспективи спеціальної освіти / М. К. Шеремет // Актуальні проблеми корекційної педагогіки та психології: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. – Кам'янець-Подільський, 2007. – С. 101–103.
5. Шеремет М. К. Основні тенденції модернізації підготовки корекційних педагогів в умовах реформування освітньої галузі / М. К. Шеремет // Логопедія : Науково-методичний журнал. - 2011. - N 1. - С. 3 - 5.

УДК 376.-056.264:371.621.5:373

В. С. Нечитайло

студентка спеціальності
«Корекційна освіта (Логопедія)»

В. М. Андросова

старший викладач кафедри логопедії
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ЛОГОПЕДИЧНИЙ КАБІНЕТ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

У даній статті подається визначення логопедичного кабінету, його обладнання та призначення в логопедичному пункті загальноосвітньої школи.

В данной статье дается определение логопедического кабинета, его оборудования и назначения в логопедическом пункте общеобразовательной школы.

This article deals with the definition of speech therapy room, equipment and its purpose in the secondary school speech therapy point.

Ключові слова: логопедичний кабінет, обладнання, осередки логопедичного кабінету.

Ключевые слова: логопедический кабинет, оборудование, ячейки логопедического кабинета.

Keywords: speech therapy cabinet, equipment, cells of speech therapy cabinet.

Постановка проблеми. В умовах реалізації Державної національної програми «Освіта» («Україна 21 століття») та підвищення умов до реалізації і проведення логопедичної роботи зростає значущість та призначення логопедичного кабінету в навчальному закладі. Вимоги до змісту та організації роботи логопедичного кабінету викладені в постановках і рекомендаціях Міністерства освіти України, навчальних корекційних програмах, сучасних підручниках та навчально-методичних посібниках, а саме: «Положення про логопедичні пункти системи освіти» (1993), «Довідник учителя логопеда» (2008 р.), Концепція державного стандарту освіти учнів з порушеннями мовленнєвого розвитку (2000 р.) та інші.

Важливою складовою в роботі логопункту є вміння логопеда встановлювати професійні цілі та підбирати засоби для їх досягнення. Адже саме ця здатність є передумовою і показником активної, цілеспрямованої та ефективної фахової